

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-176>

УДК 336.221.22:352.07

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РОЗПОДІЛ ПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

BUDGET DECENTRALIZATION AND TAX RECEIPTS DISTRIBUTION IN EUROPEAN COUNTRIES: A COMPARATIVE ANALYSIS

Юшко Сергій Васильович

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6323-7687>**Yushko Serhii**

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Стаття присвячена порівняльному аналізу бюджетної децентралізації та розподілу податкових доходів у Франції, Польщі та Швеції. Проаналізовано рівень економічного розвитку цих країн та України як передумову функціонування їх бюджетних систем, визначена роль держави в перерозподілі суспільних ресурсів. Систематизовано особливості формування дохідної бази бюджетів різних рівнів за країнами, продемонстровано роль міжбюджетних трансфертів у наповненні місцевих бюджетів. Досліджено структуру податкових доходів центрального і локального рівнів, а також особливості розподілу основних груп податків між бюджетами. Визначено відмінності у рівнях бюджетної децентралізації та фінансової автономії місцевого самоврядування за країнами. Обґрунтовано, що структура податкових доходів і міжбюджетні трансферти є важливими чинниками фінансової спроможності місцевого самоврядування.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, бюджетне право, європейський досвід, міжбюджетні відносини, податкова автономія, податкові доходи.

The paper presents a comparative analysis of fiscal decentralization and the distribution of tax receipts in selected European Union and OECD member states, namely France, Poland, and Sweden. The study aims to identify the features of tax receipts formation at different levels of government and to assess the role of intergovernmental fiscal relations in ensuring the financial capacity of local governments. The research is based on comparative analysis, synthesis, tabular methods, and statistical evaluation. The study examines the theoretical foundations of fiscal decentralization as an institutional mechanism for allocating financial resources between central and local governments. The economic development levels of the selected countries and Ukraine are analyzed as a prerequisite for the functioning of their budget systems. In addition, the paper compares the degree of GDP centralization through general government revenues. The findings indicate significant cross-country differences both in the scale of national economies and in approaches to the redistribution of public financial resources. The paper analyzes key indicators of fiscal decentralization, including the share of local government revenues and expenditures within general government finances, the dependence of local budgets on intergovernmental transfers, local debt dynamics, and the structure of local revenue sources. The results show that Sweden demonstrates the highest degree of fiscal decentralization and local tax autonomy, Poland combines considerable expenditure decentralization with substantial reliance on transfers, while France represents a model of moderate decentralization with declining transfer dependence. The study also examines the structure of tax receipts at both central and local government levels and identifies differences in the allocation of major tax categories across budgets. In France, local budgets are primarily financed through taxes on production and imports, whereas in Poland and Sweden income taxes constitute the main source of local tax receipts. The paper concludes that the structure of tax receipts and the system of intergovernmental fiscal relations are key determinants of local governments' financial capacity and may serve as an important reference for improving fiscal policy in Ukraine.

Keywords: fiscal decentralization, budget law, European experience, intergovernmental fiscal relations, tax autonomy, tax revenues.

Постановка проблеми. Аналіз бюджетної децентралізації є важливим напрямом дослідження сучасних систем публічних фінансів, оскільки рівень розподілу фінансових ресурсів між центральними та локальними рівнями влади безпосередньо впливає на ефективність функціонування держави та спроможність територіальних громад. Особливого значення набуває оцінка структури та джерел формування податкових доходів, які є ключовою складовою доходної бази бюджетів різних рівнів. В умовах інтеграції України до європейської спільноти та посилення ролі місцевого самоврядування актуалізується необхідність дослідження особливостей бюджетної децентралізації в країнах Європейського Союзу та виявлення специфіки розподілу податкових доходів між рівнями бюджетної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, присвячені проблематиці бюджетної децентралізації, вивченню європейського досвіду формування доходів бюджетів перебувають у полі зору багатьох дослідників. Зокрема, Булавінець В. розкрив теоретичні основи децентралізації та здійснив аналіз моделей бюджетної децентралізації, що застосовуються в міжнародній практиці [1], Геммелл Н., Кнеллер Р., Санз І проаналізували вплив різних типів бюджетної децентралізації на економічне зростання у країнах ОЕСР [2], Мартінес-Васкес Х., Лаго-Пеньяс С., Саккі А. оцінили роль бюджетної децентралізації у підвищенні ефективності державних витрат, сприянні макроекономічній стабільності [3], Проноза П., Линник В. обґрунтували роль бюджетної децентралізації у зміцненні фінансової спроможності місцевого самоврядування [4], Бондарук Т. дослідила теоретичні та практичні аспекти впливу бюджетної децентралізації на стійкість місцевих фінансів в умовах глобальних шоків [5], Гавкалова Н., Акімова Л., Зілінська А., Лукашев С., Аведян Л., Акімов О. розглянули питання формування фінансових ресурсів територіальних громад на прикладі України [6], Джегур Г. вивчив та описав зарубіжний досвід розвитку громад в умовах децентралізації влади [7]. Канєва Т., Дрепін А. проаналізували та узагальнили європейський досвід формування місцевих бюджетів [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значну кількість досліджень у сфері бюджетної децентралізації та міжбюджетних відносин, недостатньо висвітленими залишаються питання порівняльного аналізу бюджетної

децентралізації в країнах Європейського Союзу з акцентом на структуру податкових доходів бюджетів різних рівнів, а також оцінка ролі міжбюджетних відносин у забезпеченні фінансової спроможності місцевого самоврядування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у проведенні порівняльного аналізу показників бюджетної децентралізації в окремих країнах Європейського Союзу, з'ясуванні особливостей формування податкових доходів бюджетів різних рівнів, визначення ролі міжбюджетних відносин у забезпеченні фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетна децентралізація є інституційним механізмом розподілу ресурсів між центральним та місцевими рівнями влади, що визначає ступінь фінансової автономії субнаціональних бюджетів. Вона відображає особливості організації бюджетної системи, у межах якої співвідношення централізації та децентралізації формує різні моделі акумулювання та використання фінансових ресурсів у публічному секторі. Корисним для реалізації реформи децентралізації в Україні буде порівняльний аналіз досвіду європейських країн щодо концентрації доходів та видатків за рівнями влади, розподілу податкових доходів та ролі міжбюджетних відносин у забезпеченні фінансової спроможності органів місцевого самоврядування з урахуванням особливостей їх бюджетного правового регулювання.

Для проведення порівняльного аналізу бюджетної децентралізації обрано Францію, Швецію та Польщу як країни, що відрізняються рівнем інституційного розвитку системи публічних фінансів та підходами до організації міжбюджетних відносин. Усі вони є членами Європейського Союзу та Організації економічного співробітництва та розвитку, що забезпечує методологічну зіставність макроекономічних та фіскальних показників. Франція є однією з ключових економік ЄС та характеризується тривалою еволюцією від централізованої до децентралізованої моделі управління, що відбувалася через послідовні реформи з 1980-х років і до сьогодення. У результаті сформовано систему контрольованої децентралізації, яка поєднує автономію місцевого самоврядування з державним фінансовим наглядом. Польща, як постсоціалістична країна, пройшла трансформаційний шлях від централізованої бюджетної системи до моделі, орієнтованої на європейські стан-

дарті публічного управління, що супроводжувалося посиленням ролі місцевого самоврядування та формуванням інституційних передумов децентралізації.

За рівнем розвитку досліджувані країни суттєво відрізняються як між собою, так і від України, яка слугує орієнтиром для оцінювання масштабів відмінностей між ними. Для уточнення цих розбіжностей розглянемо основні економічні показники по країнах (табл. 1).

Дані табл. 1 демонструють наявні відмінності як у масштабах економік представлених країн, так і в рівні їх розвитку та ролі держави в перерозподілі суспільних ресурсів. Французька економіка, формуючи найбільші серед поданих країн обсяги валового внутрішнього продукту, переважає Україну та Польщу і за рівнем ВВП на душу населення, поступаючи за цим коефіцієнтом Швеції. Останній показник, обчислений за обмінними курсами валют, демонструє суттєві розриви у величині доходів та досягнутих рівнях життя між країнами (особливо в частині України). Водночас, обчислений з урахуванням купівельної спроможності валют, представлений показник свідчить про нижчий рівень відмінностей між трьома країнами ЄС. Іншою є ситуація по Україні: відставання за величиною ВВП на одного жителя становить від 2,8 раза порівняно з Польщею до 3,9 раза порівняно зі Швецією.

Рівень перерозподілу ВВП через дохідну частину бюджету у представлених країнах-

членах ЄС коливається в 2024 р. від 43,0 % (найнижче значення, характерне для Польщі) до 51,4 % (найвище значення, характерне для Франції). Рівень перерозподілу коштів через бюджет та позабюджетні фонди в Україні є ще вищим – 54,4 %. Таке високе значення даного показника обумовлено, окрім іншого, вагомою частиною безповоротних надходжень від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ до бюджетів усіх рівнів у межах підтримки нашої країни в умовах війни, що триває. Без урахування зазначених коштів рівень централізації коштів сягає 48,2 % [10]. Разом з тим, попри високий рівень централізації, абсолютні обсяги бюджетних ресурсів в Україні залишаються значно меншими через загалом низький рівень ВВП, що логічно обмежує можливості держави у фінансуванні державних програм та заходів.

Отримані макроекономічні показники дозволяють оцінити загальний рівень економічного розвитку досліджуваних країн, що є важливою передумовою функціонування їх бюджетних систем. Водночас сам рівень економічного розвитку не визначає безпосередньо характер розподілу фінансових ресурсів між рівнями влади, оскільки він значною мірою залежить від інституційних особливостей організації публічних фінансів. У межах даного дослідження це зумовлює необхідність переходу до аналізу показників бюджетної децентралізації, які відображають співвід-

Таблиця 1

Економічні показники за досліджуваними країнами (2024 р.)

Показники	Франція	Польща	Швеція	Україна
Фактичні значення показників				
ВВП, млн євро	2 919 899,9*	848 490,9	559 072,5	176 347,7
Валовий внутрішній продукт з розрахунку на душу населення, євро	42 590	22 610,0	52 590,0	5 389,5
Рівень централізації ВВП у доходах бюджету розширеного уряду, %	51,4	43,0	49,1	54,4
Значення показників по країнах у порівнянні з Україною (Україна = 1)				
ВВП	16,6*	4,8	3,2	1,0
Валовий внутрішній продукт з розрахунку на душу населення	7,9	4,2	9,8	1,0
Валовий внутрішній продукт за паритетом купівельної спроможності з розрахунку на душу населення	3,4	2,8	3,9	1,0
Рівень централізації ВВП у доходах бюджету розширеного уряду	0,94	0,79	0,90	1,00

* попередні дані

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі [9–13]

ношення доходів і видатків між центральним та місцевими рівнями бюджетної системи (табл. 2).

Дані табл. 2 свідчать про наявні відмінності у моделях організації міжбюджетних відносин і рівні фінансової автономії локальних

Таблиця 2

Показники бюджетної децентралізації за обраними країнами

Показники	Роки					
	2001	2011	2021	2022	2023	2024
Франція						
Частка доходів бюджетів локального рівня у доходах бюджету розширеного уряду, %	13,2	15,2	16,3	16,1	16,5	16,5
Частка видатків бюджетів локального рівня у видатках бюджету розширеного уряду, %	17,4	19,3	18,2	18,5	19,1	19,3
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах локальних бюджетів, %	28,9	30,1	22,5	21,8	21,7	20,6
Частка податкових доходів, що прямує до локальних бюджетів, %	9,8	13,0	14,5	14,4	14,3	14,5
Доходи локальних урядів, % від ВВП	6,8	7,9	8,6	8,7	8,5	8,5
Видатки локальних урядів, % від ВВП	9,2	11,0	10,8	10,8	10,9	11,0
Баланс виконання бюджетів локальних урядів, % від ВВП	0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,3	-0,6
Місцевий борг, % від ВВП	9,2	9,5	11,4	10,3	10,0	10,1
Польща						
Частка доходів бюджетів локального рівня у доходах бюджету розширеного уряду	14,8	17,3	14,8	15,6	14,1	16,1
Частка видатків бюджетів локального рівня у видатках бюджету розширеного уряду	30,2	31,7	31,7	31,0	29,1	29,1
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах локальних бюджетів	57,1	49,1	57,3	52,8	55,1	53,8
Частка податкових доходів, що прямує до локальних бюджетів	10,2	12,3	11,9	11,8	10,2	13,3
Доходи локальних урядів, % від ВВП	5,9	6,8	6,2	6,2	5,9	6,9
Видатки локальних урядів, % від ВВП	13,5	14,0	13,8	13,4	13,7	14,4
Баланс виконання бюджетів локальних урядів, % від ВВП	-0,1	-0,9	0,6	-0,4	-0,7	0,4
Місцевий борг, % від ВВП	3,3	6,1	5,5	4,9	5,1	5,3
Швеція						
Частка доходів бюджетів локального рівня у доходах бюджету розширеного уряду	32,3	31,7	31,8	30,5	31,5	31,4
Частка видатків бюджетів локального рівня у видатках бюджету розширеного уряду	43,1	47,2	49,6	49,1	50,8	50,6
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах локальних бюджетів	22,8	32,8	37,7	37,7	36,9	38,0
Частка податкових доходів, що прямує до локальних бюджетів	30,5	35,3	35,4	35,1	35,7	36,0
Доходи локальних урядів, % від ВВП	17,5	15,8	16,0	15,4	15,5	15,4
Видатки локальних урядів, % від ВВП	22,8	23,7	25,0	24,3	25,4	25,7
Баланс виконання бюджетів локальних урядів, % від ВВП	-0,2	-0,4	0,5	0,3	-1,0	-0,9
Місцевий борг, % від ВВП	9,2	11,4	16,7	16,0	16,2	17,1

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі [13–14]

урядів. Франція демонструє помірний рівень децентралізації з поступовим зростанням ролі місцевих бюджетів у формуванні доходів і видатків, а також зниження залежності від міжбюджетних трансфертів. Фінансова стабільність локального рівня загалом зберігається, хоча останні роки відзначаються погіршенням бюджетного балансу.

Польща має відносно високий рівень видаткової децентралізації, проте значною мірою залежить від трансфертів центрального бюджету, що обмежує фінансову автономію місцевого самоврядування. При цьому рівень місцевого боргу залишається порівняно низьким, а бюджетний баланс характеризується нестабільністю.

Найвищий рівень децентралізації демонструє Швеція, де стабільно зберігається значна частка локальних доходів і видатків у складі доходів бюджету розширеного уряду, а також високий рівень податкової самостійності місцевих бюджетів. Водночас має місце зростання боргового навантаження та періодичні дефіцити.

Представлені у табл. 2 дані також дозволяють виокремити низку спільних тенденцій. У всіх країнах спостерігається зростання або відносна стабілізація частки доходів і видатків місцевого рівня у структурі бюджету розширеного уряду, що підтверджує загальноєвропейський курс на посилення децентралізаційних процесів. Спільною рисою є також збере-

ження вагомої ролі міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів, навіть у Швеції – країні із високим рівнем податкової автономії. Крім того, у всіх досліджуваних країнах простежується тенденція до періодичних коливань бюджетного балансу локальних урядів, що вказує на чутливість локальних фінансів до макроекономічних умов. Також має місце поступове зростання або стабілізація боргового навантаження на місцевому рівні, що свідчить про розширення повноважень місцевої влади у фінансуванні публічних послуг.

Отримані показники бюджетної децентралізації доцільно доповнити аналізом структури податкових доходів бюджетів центрального та місцевого рівнів, що дозволяє більш детально розкрити особливості формування їх дохідної бази та оцінити роль окремих груп податків у її структурі. Дослідження проведено за останні 5 років (табл. 3).

Дані табл. 3 демонструють наявні особливості формування податкових доходів бюджетів обраних країн. У Франції податкові доходи центрального уряду утворені практично на паритетних засадах коштом двох груп податкових доходів: 1) податків на виробництво та імпорт та 2) поточних податків на доходи, багатство тощо. Доходи бюджетів центральних урядів Польщі та Швеції формуються значною мірою (у обсязі понад 70 %) за рахунок податків на виробництво та імпорт. Переважа-

Таблиця 3

Структурний склад податкових доходів бюджетів обраних європейських країн за 2020 – 2024 рр., %

Показники	Групи податкових доходів бюджету		
	Податки на виробництво та імпорт	Поточні податки на доходи, багатство тощо	Податки на капітал
Франція			
Доходи бюджету центрального уряду, у т.ч. кошти фондів соціального страхування	42,5–46,3	51,1–54,4	2,7–3,3
Доходи бюджетів локальних урядів	91,8–98,1	1,9–8,2	–
Польща			
Доходи бюджету центрального уряду, у т.ч. кошти фондів соціального страхування	73,2–77,5	22,5–26,8	0,0
Доходи бюджетів локальних урядів	20–26,7	72,8–79,7	0,3–0,5
Швеція			
Доходи бюджету центрального уряду, у т.ч. кошти фондів соціального страхування	76,8–79,8	20,2–23,2	–
Доходи бюджетів локальних урядів	–	100,0	–

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі [14]

ючу роль у наповненні податками локальних бюджетів Польщі (від 72,8 %) та виключно – у формуванні податкових доходів Швеції – відіграють поточні податки на доходи, багатство тощо. Для Франції ситуація є принципово іншою: коштом поточних податків на доходи, багатство тощо формується за 2020-2024 рр. не більше 8,2 % загального обсягу податкових доходів бюджетів локальних урядів, лівова частка податкових доходів локального рівня французької влади (від 91,8 %) – це надходження за рахунок податків на виробництво та імпорт.

Надалі розглянемо деталізований склад податкових доходів бюджетів локальних урядів. Ураховуючи відносно стабільну частку окремих його складових у загальному обсязі доходів за 2020 – 2024 рр., наведемо дані про структуру таких доходів за досліджуваними країнами на прикладі останнього доступного на момент підготовки матеріалів періоду – 2024 року (табл. 4).

Дані табл. 4, а також деталізована інформація про склад бюджетних доходів країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку [14] свідчать про те, що податкові доходи бюджетів локальних урядів Франції сформовані в 2024 р. переважно за рахунок надходжень від податку на додану вартість (29,9 %); інших податків на продукти (27,5 %), у переліку яких, зокрема, акцизи та

податки на споживання, податки на фінансові та капітальні операції; інших податків на виробництво (40,1 %), зокрема, податків на землю, будівлі та інші споруди (32,8 %).

Доходи локальних урядів Польщі в 2024 р. сформовані переважною мірою за рахунок податків на доходи (72,1 %); інших податків на виробництво (16,7 %), зокрема, податків на землю, будівлі та інші споруди (14,6 %); інших поточних податків (7,6 %). Слід звернути увагу, що локальні бюджети Польщі мають відповідні надходження за податками з доходів як за рахунок оподаткування доходів фізичних осіб, так і корпорацій (відповідно, 79,3 % та 20,7 % надходжень за податками на доходи). Зрештою, податкові доходи бюджетів локальних урядів Швеції за 2024 р. були забезпечені виключно як результат оподаткування доходів фізичних осіб.

Для отримання повної картини про роль окремих груп податкових доходів у наповненні кошторисів центрального та локальних урядів досліджуваних країн звернемося до даних табл. 5.

Дані табл. 5 відображають відмінності у розподілі податкових доходів між рівнями бюджетної системи досліджуваних країн та дозволяють оцінити роль окремих груп податків у формуванні доходів центрального і локального рівнів влади. У 2024 р. простежуються суттєві відмінності між країнами у

Таблиця 4

**Структура податкових доходів бюджетів локальних урядів
обраних європейських країн, %**

Складові податкових доходів	Франція	Польща	Швеція
Група 1. Податки на виробництво та імпорт	97,8	20,0	0,0
з них: податки на продукти	57,7	3,3	–
у т.ч. податок на додану вартість	29,9	–	–
податки на продукти, крім ПДВ, податків на імпорт та експорт	27,5	3,3	–
інші податки на виробництво	40,1	16,7	–
у т.ч.: податки на землю, будівлі та інші споруди	32,8	14,6	–
Група 2. Поточні податки на доходи, багатство тощо	2,2	79,7	100,0
з них: податки на доходи	0,0	72,1	100,0
у т.ч.: податки на доходи фізичних осіб або домогосподарств	0,0	57,2	100,0
податки на доходи або прибуток корпорацій	0,0	14,9	–
інші поточні податки	2,2	7,6	–
Група 3. Податки на капітал	–	0,3	–
Всього податкових доходів	100,0	100,0	100,0

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі [14]

Таблиця 5

**Розподіл податкових доходів між рівнями бюджетної системи
обраних європейських країн у 2024 р., %**

Показники	Доходи бюджету центрального уряду, у т.ч. кошти фондів соціального страхування	Доходи бюджетів локальних урядів
Франція		
Податки на виробництво та імпорт	62,4	37,6
Поточні податки на доходи, багатство тощо	99,0	1,0
Податки на капітал	100,0	0,0
Польща		
Податки на виробництво та імпорт	93,3	6,7
Поточні податки на доходи, багатство тощо	50,3	49,7
Податки на капітал	0,5	99,5
Швеція		
Податки на виробництво та імпорт	100,0	0,0
Поточні податки на доходи, багатство тощо	35,8	64,2
Податки на капітал	–	–

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі [14]

моделях такого розподілу. Зокрема, у Франції податки на виробництво та імпорт розподіляються між центральним і місцевими бюджетами у співвідношенні 62,4 % : 37,6 %, тоді як у Польщі переважна їх частка (93,3 %) зараховується до центрального бюджету, а у Швеції повністю акумулюється на центральному рівні. Подібний контраст спостерігається і щодо поточних податків на доходи, багатство тощо: у Франції вони формують переважно доходи центрального бюджету, у Польщі розподіляються між рівнями бюджетної системи майже порівну, тоді як у Швеції домінують у структурі місцевих бюджетів (64,2 % проти 35,8 %, що надходять до центрального бюджету). За податками на капітал зафіксовано ще більш диференційовані підходи: у Франції такі обов'язкові платежі повністю зосереджені на центральному рівні, у Польщі – переважно на місцевому, а у Швеції такі надходження у 2024 р. відсутні.

Отримані результати дозволяють систематизувати виявлені особливості формування та розподілу податкових доходів у досліджуваних країнах і слугують основою для подальших узагальнень щодо співвідношення цен-

тралізації та фінансової автономії місцевого рівня.

Висновки.

1. Проведений у роботі порівняльний аналіз по державах-членах Європейського Союзу (Франції, Польщі, Швеції) та Україні дозволив виявити існування видимої різниці у рівнях централізації коштів в урядових бюджетах таких країн. При цьому продемонстрована відсутність прямої залежності між рівнем централізації коштів та рівнем економічного розвитку країн, що, окрім іншого, обумовлено відмінностями в абсолютних обсягах ВВП, загальному масштабі економік, пов'язано з особливостями наповнення національних фондів бюджетних коштів.

2. За загальноєвропейським курсом на посилення децентралізаційних процесів криються особливості, притаманні окремим країнам. Швеція характеризується високим рівнем бюджетної децентралізації та значною податковою автономією місцевого рівня, Польща – проміжним рівнем із відчутною залежністю від міжбюджетних трансфертів, Франція демонструє помірну децентралізацію в умовах зниження залежності від міжбюджет-

них трансфертів. Це підтверджує відсутність уніфікованої європейської моделі бюджетної децентралізації та відображає різні підходи країн до формування та використання бюджетних коштів.

3. Аналіз структури податкових доходів свідчить про суттєві відмінності у підходах до формування дохідної бази бюджетів різних рівнів у досліджуваних країнах. Якщо для Польщі та Швеції характерна орієнтація локальних бюджетів на поточні податки на доходи, багатство тощо, то у Франції основу податкових доходів місцевого рівня становлять податки на виробництво та імпорт. Водночас на центральному рівні у всіх країнах

зберігається вагома роль податків на виробництво та імпорт, хоча у Франції спостерігається більш збалансована структура податкових надходжень.

4. Отримані результати мають прикладне значення для України, оскільки демонструють, що рівень фінансової самостійності місцевого самоврядування значною мірою залежить від структури податкових доходів та ролі міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів. Це створює підґрунтя для врахування досвіду досліджуваних країн при вдосконаленні підходів до формування доходів місцевих бюджетів та системи міжбюджетних відносин в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Булавинець В. Бюджетна децентралізація: сутність та специфіка реалізації в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9747> (дата звернення: 07.04.2026).
2. Gemmell N., Kneller R., Sanz, I. Fiscal decentralization and economic growth: spending versus revenue decentralization. *Economic Inquiry*. 2013. № 51. P. 1915–1931. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.2012.00508.x> (accessed: 02.05.2026).
3. Martinez-Vazquez J., Lago-Peñas S, Sacchi A. (2017), The impact of fiscal decentralization: a survey. *Journal of Economic Surveys*. 2017. № 31. P. 1095–1129. URL: <https://doi.org/10.1111/joes.12182> (accessed: 01.05.2026).
4. Проноза П., Линник В. Бюджетна децентралізація як інструмент зміцнення фінансової спроможності місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 3 (285). С. 441–453. URL: <https://surl.li/tqhsyn> (дата звернення: 07.05.2026).
5. Бондарук Т. Бюджетна децентралізація та стійкість місцевих фінансів в умовах глобальних шоків. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. № 1(11). С. 246–263. URL: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-246-263> (дата звернення: 03.05.2026).
6. Gavkalova N., Akimova L., Zilinska A., Lukashev S., Avedyan L., Akimov O. Functioning of united territorial communities and identification of main problems of organizational support of local budget management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. № 2(43). P. 107–117. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3708/3529> (accessed: 04.05.2026).
7. Джегур Г. Зарубіжний досвід розвитку громад в умовах децентралізації влади. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2025. № 1(77). С. 58–66. URL: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-9](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-9) (дата звернення: 09.04.2026).
8. Канєва Т. Дрепін А. Європейський досвід формування місцевих бюджетів. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 2. С. 119–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2019_2_11 (дата звернення: 03.05.2026).
9. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://stat.gov.ua/> (дата звернення 15.04.2026)
10. Державний веб-портал бюджету для громадян Open budget. URL : <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 15.04.2026)
11. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 15.04.2026)
12. World Bank. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (accessed: 18.04.2026)
13. An official website of the European Union. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (accessed: 18.04.2026).
14. Organisation for Economic Co-operation and Development: official website. URL: <https://www.oecd.org/> (accessed: 18.04.2026).

REFERENCES:

1. Bulavynets V. (2021) Biudzhetna detsentralizatsiia: sutnist ta spetsyfika realizatsii v Ukraini [Budgetary decentralization: essence and specifics of implementation in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9747> (accessed April 07, 2026)

2. Gemmell, N., Kneller, R. and Sanz, I. (2013) Fiscal decentralization and economic growth: spending versus revenue decentralization. *Economic Inquiry*, vol. 51, pp. 1915–1931. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.2012.00508.x> (accessed May 02, 2026)
3. Martinez-Vazquez, J., Lago-Peñas, S. and Sacchi, A. (2017) The impact of fiscal decentralization: a survey. *Journal of Economic Surveys*, vol. 31, pp. 1095–1129. Available at: <https://doi.org/10.1111/joes.12182> (accessed May 01, 2026)
4. Pronoza P., Lynnyk V. (2025) Biudzhetna detsentralizatsiia yak instrument zmitsnennia finansovoi spromozhnosti mistsevoho samovriaduvannia [Budgetary decentralization as a tool for strengthening the financial capacity of local self-government]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economics*, vol. 3 (285), pp. 441–453. Available at: <https://surl.li/tqhsyn> (accessed May 07, 2026)
5. Bondaruk T. (2025) Biudzhetna detsentralizatsiia ta stiiikist mistsevykh finansiv v umovakh hlobalnykh shokiv [Budgetary decentralization and resilience of local finances under global shocks]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 1(11), pp. 246–263. Available at: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-246-263> (accessed May 03, 2026)
6. Gavkalova N., Akimova L., Zilinska A., Lukashev S., Avedyan L. and Akimov O. (2022) Functioning of united territorial communities and identification of main problems of organizational support of local budget management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 2(43), pp. 107–117. Available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3708/3529> (accessed May 04, 2026)
7. Dzhehur H. (2025) Zarubizhnyi dosvid rozvytku hromad v umovakh detsentralizatsii vlady [Foreign experience of community development under decentralization of power]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia – Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Political sciences and public administration*, vol. 1(77), pp. 58–66. Available at: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-9](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-9) (accessed April 09, 2026)
8. Kanieva T., Drepin A. (2019) Yevropeiskyi dosvid formuvannia mistsevykh biudzhetyv [European experience of forming local budgets]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo – Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, vol. 2, pp. 119–134. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2019_2_11 (accessed May 03, 2026)
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: ofitsiinyi sait [an official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://stat.gov.ua/> (accessed April 15, 2026)
10. Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian Open Budget: ofitsiinyi sait [an official website of the Open Budget portal for citizens]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/> (accessed April 15, 2026)
11. Natsionalnyi bank Ukrainy: ofitsiinyi sait [an official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/> (accessed April 15, 2026)
12. World Bank. World Bank Open Data. Available at: <https://data.worldbank.org> (accessed April 18, 2026)
13. An official website of European Union. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat> (accessed April 18, 2026)
14. Organisation for Economic Co-operation and Development: official website. Available at: <https://www.oecd.org> (accessed April 18, 2026)

Співфінансовано Європейським Союзом. Однак висловлені погляди та думки належать лише автору і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу або Європейської виконавчої агенції з питань освіти і культури (ЕАСЕА). Ні Європейський Союз, ні орган, що надає грант, не несуть за них відповідальності.

Дата надходження статті: 21.04.2026

Дата прийняття статті: 11.05.2026

Дата публікації статті: 25.05.2026